

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนอนุบาล เอกชนในกรุงเทพมหานคร มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษา ค้นคว้าและนำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาระดับอนุบาล

- 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
- 1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
- 1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
- 1.4 นโยบายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
- 1.5 แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาล
- 1.6 หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับอนุบาล

2. การดำเนินงานใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน

- 2.1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
- 2.2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- 2.3 บุคลากร
- 2.4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
- 2.5 การจัดการ และการบริหาร
- 2.6 กิจกรรมนักเรียน
- 2.7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

- 3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.2 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.3 ทิศทางและเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.4 แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาในการการประกันคุณภาพการศึกษา

- 3.5 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.6 องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.7 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศ
- 3.8 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ
- 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การจัดการศึกษาระดับอนุบาล

ความหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาที่เริ่มตั้งแต่แรกเกิด - 5 ปี เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมความพร้อม การจัดการศึกษามีสามประเภท คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ
2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น
3. ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบัน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบัน

ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

สมองของเด็กแรกเกิดที่คลอดครบกำหนด มีน้ำหนักประมาณ 500 กรัม จะมีเซลล์ประสาทอยู่ประมาณ 1 แสนล้านเซลล์ ซึ่งจะไม่มีการสร้างเพิ่มเติมหลังคลอด ถึงแม้ว่าเซลล์ประสาทบางส่วนจะถูกทำลายจากการขาดเลือดมาเลี้ยงดูหรือถูกกระทบกระเทือนจากอุบัติเหตุ ก็จะไม่มีการสร้างเซลล์ประสาทขึ้นมาใหม่แต่เซลล์ประสาทที่เหลือจะพยายามทำหน้าที่ชดเชยให้สมองหลังคลอดจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 2-3 ปีแรก สมองของเด็ก 2-3 ปีจะมีขนาดประมาณ 80% ของสมองผู้ใหญ่ เพราะว่าในช่วง 2-3 ปีแรกนี้ จะมีการสร้างเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อหรือซินแนปส์ขึ้นมามากมายและยังมีการสร้างไขมันหรือมันสมองหุ้มล้อมรอบเส้นใยประสาทด้วย ในวัยนี้จึงเป็นวัยที่สำคัญที่จะต้องมอบสิ่งที่สร้างสรรค์ให้แก่พวกเขา (คันสนีย์ นัตริคุปต์, 2542)

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจะเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติในอนาคต ดังนั้น เด็กทุกคนรวมทั้งเด็กด้อยโอกาสในลักษณะต่างๆ เช่น เด็กพิการ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม เด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย เป็นต้น เด็กควรได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา บุคคลหรือครอบครัวที่ให้ความรักและความเข้าใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน อันได้แก่ การพัฒนาทางกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ค่านิยม และเจตคติ โดยเฉพาะเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานและเสริมสร้างคุณภาพของคน ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ จะต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในวัย 0-6 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในวัย 0-2 ปี หรือที่เรียกกันว่าวัยทารก ควรได้รับการเลี้ยงดู อบรมกล่อมเกลาจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นช่วงที่เด็กมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทุกด้าน เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาทางสติปัญญาจิตใจ และบุคลิกภาพ ตลอดจนลักษณะนิสัยพื้นฐานต่างๆ การพัฒนาดังกล่าวจะต่อเนื่องมาถึงวัยก่อนเข้าเรียน คือ ช่วงอายุ 3-6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เด็กเริ่มออกจากบ้านไปสู่สถานศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาที่บุคคลได้รับในระยะต้นของชีวิตเป็นการจัดการศึกษา เพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็กให้มีโอกาสได้รับการเสริมสร้างการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาในระดับต่อไป รวมทั้งเป็นการเตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาได้กล่าวว่า “ วัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ คือ ระยะ 5 ปีแรกของอายุ ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในตอนต้นๆ จะมีอิทธิพลต่อชีวิต

ตลอดจนถึงวาระสุดท้าย พื้นฐานการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนเป็นระยะที่เด็กจะบ่มเพาะเจตคติและอุปนิสัยต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การนำทางเด็กในการปลูกฝังนิสัยที่ดีจึงจำเป็นที่ต้องดำเนินอย่างระมัดระวัง”

เปสตาลอซซี (Pestalozzi อ้างถึงใน สุรางค์ โสวตนะกุล, 2535) เป็นผู้ริเริ่มการเตรียมความพร้อมเขาเชื่อว่า ความรักเป็นพื้นฐานสำคัญและว่าเป็นการพัฒนาเด็ก เขาเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เขาเห็นว่า เด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ

เฟรอเบล (Froebel อ้างถึงใน ขุพา พันธุโกมล, 2538) ได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาลศึกษา เขามีความเชื่อว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ เพราะการเล่นเป็นการเรียนรู้และทำงานของเด็ก

กิเซล (Gesell อ้างถึงใน ขุพา พันธุโกมล, 2538) นักการศึกษาชาวเยอรมัน เชื่อว่าวุฒิภาวะเป็นปัจจัยสำคัญของพัฒนาการทางกาย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ แต่ไม่ใช่เป็นตัวทำให้เกิดพัฒนาการนั้นๆ

สไตเนอร์ (Steiner) ผู้ก่อตั้งแนวการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาที่มีชื่อว่า Waldorf Education เชื่อว่า คนเราควรเรียนรู้จากการสร้างสรรค์จากภายในตัว ในช่วง 7 ปีแรก สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็กมาก การเป็นแบบอย่างที่ดีและมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนแบบเป็นสิ่งสำคัญมาก เด็กควรมีโอกาสได้เรียนแบบในสิ่งที่มีคุณค่า การเล่นสิ่งของจากธรรมชาติและการเล่นท่ามกลางธรรมชาติจะช่วยให้เด็กใช้เวลาพัฒนาการในช่วง 7 ปีแรกอย่างสมบูรณ์ และมีพลังมากที่สุด (สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย, 2542)

เปียเจต์ (Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิส เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา เชื่อว่าเด็กวัย 2-7 ปี สติปัญญากำลังพัฒนาอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 4-6 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษากำลังพัฒนา ควรจะได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัส สืบถาม ทดลองและลงมือกระทำต่อวัตถุด้วยตนเอง (สุรางค์ โสวตนะกุล, 2535)

อีริกสัน (Erikson) นักจิตวิทยาที่สร้างทฤษฎีจิตสังคม ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ فروยด์ เขาได้สร้างทฤษฎีในแนวทางของ فروยด์ แต่เน้นความสำคัญทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจว่ามีบทบาทในการพัฒนานุคลิกภาพมาก ซึ่งบุคลิกภาพของคนจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และถือว่าเป็นวิวัฒนาการที่จะต้องมีการอุปสรรคแต่ก็สามารถแก้ไขได้โดยการบำบัดของตนเอง

เฮอร์ล็อก (Hurlock) กล่าวว่า วัยเด็กนับว่าเป็นวัยแห่งวิกฤตกาลในการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นระยะสร้างพื้นฐานจิตใจวัยผู้ใหญ่ต่อไป บุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่แม้จะมีความแตกต่างไปจากวัยเด็กมากเท่าใดก็ตาม จะเป็นความแตกต่างที่ถือกำเนิดจากรากฐานในวัยเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับที่ สปินทอลล์ (Spinball) กล่าวว่าในช่วง 5 ปีแรก ของมนุษย์เป็นช่วงวิกฤตของชีวิต เป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานของบุคลิกภาพ (สุรางค์ โสวตนะกุล, 2535)

ดูย (Dewey) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ คือ การทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกทางสังคม เด็กจะถูกสถานการณ์ทางสังคมกระตุ้นให้ค่อย ๆ ลดการกระทำและความรู้สึกที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเพิ่มการกระทำและความรู้สึกเพื่อสังคมที่เขาอยู่ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่ปลูกเร้าความรู้สึกนึกคิด โรงเรียนจึงเป็นชีวิตในชุมชนที่เด็กได้มีโอกาสแบ่งปันเสียสละเพื่อสร้างสรรค์ส่วนรวมตั้งแต่เป็นเด็ก (สุรางค์ โสวตนะกุล, 2535)

เฮฟเฟอร์แมน (Hetterman) กล่าวถึงความสำคัญของช่วงก่อนประถมศึกษาว่า ไม่มีช่วงเวลาของการพัฒนาในช่วงใดที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วแก่เด็กในด้านภาษา ความเข้าใจสิ่งต่างๆ มากเท่าช่วงนี้ (สุรางค์ โสวตนะกุล, 2535)

จากแนวคิดดังกล่าว พอสรุปได้ว่า วัยห้าปีแรกของชีวิตเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต เป็นวัยแห่งการวางรากฐาน มีอิทธิพลต่ออนาคตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะช่วยให้พัฒนาการของเด็กเจริญเติบโตสมวัยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

เขาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวถึง การศึกษาระดับอนุบาลมีจุดประสงค์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพัฒนาการที่มนุษย์ มีพัฒนาการตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม สติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน การจัดการศึกษาจึงมีรายละเอียดแห่งการพัฒนาดังนี้

1. ด้านร่างกาย

1.1 มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ เด็กไทยจะต้องได้รับการเลี้ยงดูจากแม่ให้ได้บริโภคได้บริโภคอาหารที่ถูกส่วน ตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงตอนปลายของปฐมวัย เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และมีการพัฒนาการด้านร่างกายตามวัยเพิ่มมากขึ้น ในแต่ละปี

1.2 มีสุขภาพพลานามัยดี เด็กไทยจะต้องได้รับการดูแล รักษา และป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ในวัยเด็ก โดยได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ครบตามเกณฑ์และได้รับอาหารเสริมที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย โดยเฉพาะนมและอาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์นม

1.3 มีรูปร่างสมส่วน เด็กไทยจะต้องมีร่างกายสมส่วนตามวัยและเกณฑ์มาตรฐานสากล ไม่อ้วนเกินไป ไม่ผอมเกินไป และไม่แคระแกรน จะต้องมรูปร่างและทรวดทรงดี และเหมาะสม โดยได้รับการฝึกฝนอบรมให้รู้จักบริโภคอาหารที่ถูกส่วน และพอดีกับความต้องการของร่างกาย

1.4 มีร่างกายสะอาด เด็กไทยจะต้องมีร่างกายสะอาด โดยได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีสุขนิสัยในการรักษาความสะอาดทั่วทั้งร่างกาย ตั้งแต่ศีรษะลงไปถึงแขนขา มือและเท้า และมีวิธีการรักษาและป้องกันร่างกายของตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ

1.5 มีการแต่งกายสะอาด เด็กไทยจะต้องรู้จักแต่งตัวดี สะอาดเรียบร้อยและได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักดูแล และรักษาเครื่องแต่งกายของตนให้สะอาดเรียบร้อยเสมอ

1.6 มีความคล่องแคล่วว่องไว เด็กไทยจะต้องเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว ไม่เฉื่อยชา ทั้งนี้จะต้องมีพื้นฐานมาจากการมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีสุขภาพพลานามัยดีและได้รับการฝึกอบรมทางด้านการเคลื่อนไหวทางร่างกายและกล้ามเนื้อทุกส่วน และได้รับการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการบริหารร่างกายและใช้แขนขา เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วและว่องไว ตั้งแต่ปฐมวัย

2. ด้านสติปัญญา

2.1 มีสติปัญญาดี เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีการพัฒนาทางด้านสมอง ตั้งแต่ปีแรกของชีวิตจากพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูอื่นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานของการมีสติปัญญาดี โดยเฉพาะทางด้านการคิดเกี่ยวกับตัวเลขที่เป็นการฝึกสมอง และด้านภาษาที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารและคำศัพท์ เพื่อเป็นพื้นฐานภาษาในการเสาะแสวงหาความรู้จากการอ่านในวัยต่อไป เพราะสมองมนุษย์จะพัฒนาได้มากที่สุดในช่วงห้าปีแรกของชีวิต

2.2 มีความเก่งหลายด้าน ความเก่งของมนุษย์ที่ยอมรับกันมีอย่างน้อยด้านได้แก่ ด้านการเรียน ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านศิลปะดนตรี ด้านศิลปะการแสดงและพลศึกษา ด้านการเป็นผู้นำ และด้านสังคม

2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กไทยจะต้องได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมโดยการเลี้ยงดูให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ฝึกให้รู้จักคิดได้หลายรูปแบบและหลายวิธี และคิดกว้างไกลหรือคิดเป็นอนันต์ จากกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นพื้นฐานของการเป็นคนคิดก้าวไกล เป็นนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์คิดค้นในเรื่องต่างๆ เมื่อเป็นผู้ใหญ่

2.4 มีเหตุผล เด็กไทยต้องได้รับการเลี้ยงดูและฝึกรอบรมให้เป็นคนมีเหตุผล และมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ยังเด็กในวัยปฐมวัย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะอื่น ๆ เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย

3. ด้านอารมณ์

3.1 มีความมั่นคงทางอารมณ์ เด็กไทยจะต้องเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง ไม่เป็นคนอารมณ์ฉุนเฉียว ก้าวร้าว โกรธแค้น และอาฆาตผู้อื่น คุณลักษณะนี้จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่และผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูด้วยความรักและความอบอุ่นและความมีเมตตากรุณาตั้งแต่เป็นเด็กปฐมวัย

3.2 ร่าเริงและยิ้มแย้มแจ่มใส เด็กไทยจะต้องเป็นคนสดชื่น ร่าเริง และมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทั้งนี้จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีคุณลักษณะในข้ออื่น ๆ ที่กล่าวไปแล้วในด้านอื่น โดยเฉพาะด้านร่างกายจะต้องมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และมีสุขภาพพลานามัยดีและไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ จึงจะเป็นคนร่าเริงและยิ้มแย้มแจ่มใสได้

3.3 กระตือรือร้นและใฝ่รู้ เด็กไทยจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เป็นคนอยากรู้อยากเห็น และมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้จะต้องได้รับการปลูกฝังและอบรมมาตั้งแต่เมื่อเริ่มพูดได้ และรู้คำศัพท์มากพอที่จะสื่อความหมายและซักถามได้

3.4 มีความขยันหมั่นเพียร เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกรอบรมไม่ให้เป็นคนที่เกียจคร้านและนอนตื่นสาย ต้องฝึกรอบรมให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ของตนเองในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณลักษณะนี้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

3.5 มีความอดทน เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกรอบรมให้เป็นคนมีความอดทน และความอดกลั้นต่อความทุกข์ยากลำบากทั้งทางกายและทางจิตใจ

3.6 มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกรอบรมสั่งสอนให้เป็นคนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงานและการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักความเป็นระเบียบเรียบร้อยตั้งแต่เด็กจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะจากแม่

4. ด้านสังคม

4.1 มีมารยาทดี เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกรอบรมและสั่งสอนให้เป็นผู้มีมารยาทดี รู้จักปฏิบัติตน และแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น ตามประเพณีและวัฒนธรรมของไทย

4.2 มีสัมมาคารวะ เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักเคารพผู้ใหญ่หรือผู้มีอาวุโสกว่าตามมารยาทและวัฒนธรรมของไทย

4.3 มีจิตใจโอบอ้อมอารี เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะนี้ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็กในปฐมวัย

4.4 มีใจเมตตา เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้มีจิตใจเมตตา สงสารต่อสัตว์และเพื่อนมนุษย์ผู้ตกทุกข์ได้ยากให้รู้จักรักและเอ็นดูสัตว์เลี้ยงในบ้านและสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติในสภาพแวดล้อม ซึ่งคุณลักษณะนี้จะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เป็นเด็กปฐมวัย จึงจะมีคุณลักษณะนี้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

4.5 มีอารมณ์ขันตามวัย เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและมีโอกาสฝึกการมีอารมณ์ขันตามวัย และมีโอกาสผ่อนคลายอารมณ์จากการเล่น การมีกิจกรรมการเล่นกับผู้อื่นในรุ่นราวคราวเดียวกันหรือต่างวัยกัน เพื่อจะกลายเป็นคนมีอารมณ์ขัน เข้มแข็งและไม่เคร่งเครียดจนเกินไป

4.6 มีวินัยตนเอง เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้รู้จักเคารพในกฎกติกา ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่กฎระเบียบของบ้าน เช่น การรับประทานอาหาร การเข้านอนและการตื่นนอน การทำกิจกรรมเกี่ยวกับหน้าที่ในชีวิตประจำวันและสูนนิสัยต่างๆ ซึ่งคุณลักษณะนี้จะต้องเริ่มต้นจากบ้านและได้รับการปลูกฝัง และเห็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อแม่และสมาชิกอื่นในบ้าน และผู้ใหญ่อื่นที่เด็กเกี่ยวข้อง

4.7 รู้จักหน้าที่และสิทธิ เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้รู้จักหน้าที่ของเด็กตามวัย และมีการพัฒนาหน้าที่ที่ขึ้นเรื่อยๆ และรู้จักสิทธิที่ตามมาของหน้าที่นั้นๆ ตั้งแต่ยังเป็นเด็กปฐมวัย เช่น หน้าที่ในการดูแลร่างกายและเครื่องใช้ของตนเอง หน้าที่ในการเหลือและรับใช้พ่อแม่ในงานบ้าน และหน้าที่อื่นๆ ต่อกฎระเบียบและข้อบังคับอื่นๆ ของบ้านและสังคม

4.8 มีความเป็นไทย เด็กไทยจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสั่งสอนให้มีความเป็นไทยรู้จักปฏิบัติให้เหมาะสมกับความเป็นไทยตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย และมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งคุณลักษณะนี้จะต้องได้รับการปลูกฝังและเห็นตัวอย่างที่ดีงามจากพ่อแม่และสมาชิกอื่นในบ้านตั้งแต่เป็นเด็กปฐมวัย

นโยบายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ได้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและมาตรการในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอนุบาลไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ไว้โดยสรุปว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 โรงเรียนประถมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนจะต้องเปิดขยายการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาหลักสูตร 2 ปีให้ครอบคลุมพื้นที่ และจะต้องมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ได้ผ่านการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2536 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการประถมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ให้สอดคล้องกับนโยบายที่จะส่งเสริมการศึกษาทุกรูปแบบ ให้ทั่วถึงทุกตำบลทั่วประเทศ ตามนัยของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จึงได้เปิดขยายชั้นอนุบาลศึกษาหลักสูตร 2 ปี ในพื้นที่ที่ยังไม่เคยเปิดดำเนินการ และพื้นที่ที่เคยเปิดชั้นเด็กเล็กเล็กมาก่อน ซึ่งมีความพร้อมที่จะเปิดได้จำนวน 9,200 ห้องเรียน โดยจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการตามโครงการจำนวนทั้งสิ้น 170 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536) ได้กำหนดแนวการจัดอนุบาลศึกษา ปีการศึกษา 2536 ไว้เป็นหลักการคือ

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อ 10 พฤษภาคม 2531 ให้รัฐจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาตั้งแต่วัยแรกเกิด จนกระทั่งถึงวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยจัดกลุ่มอายุ ดังนี้

กลุ่มอายุ 0-3 ปี รัฐให้จัดบริการการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย และโภชนาการของเด็ก โดยให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นผู้อบรมเลี้ยงดู และหน่วยงานของรัฐอื่น ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย รวมทั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชน เป็นผู้ให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม และดูแลรักษาสุขภาพอนามัยตลอดจนภาวะโภชนาการของเด็ก

กลุ่มอายุ 4-5 ปี หน่วยงานของรัฐจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ และลักษณะนิสัยต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้หน่วยงาน

เอกชนจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มที่อยู่ในชุมชนเมือง และสนับสนุนให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้จัด หรือร่วมประสานการศึกษา สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 4-5 ปี โดยเน้นกลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสต่างๆ การจัดการศึกษาประเภทนี้ ให้จัดระยะเวลาการเรียนการสอนไม่เกิน 1 ปี ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ทั้งนี้มีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการวิชาการและทรัพยากร

กลุ่มอายุมากกว่า 5 ปี หน่วยงานของรัฐให้จัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม ที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ทั้งความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจและความพร้อมด้านอื่นๆ การจัดการศึกษาประเภทนี้ ให้จัดระยะเวลาการเรียนการสอนไม่เกิน 1 ปี โดยให้โรงเรียนประถมศึกษาทั้งของรัฐ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น และเอกชนเป็นผู้จัด

หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ในการช่วยเหลือให้มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาแก่เด็กที่ด้อยโอกาสเช่น กลุ่มเด็กที่เสียเปรียบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มเด็กยากจน กลุ่มเด็กในชุมชนแออัด กลุ่มเด็กที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล กลุ่มเด็กที่มีปัญหาพิเศษทางสังคม วัฒนธรรม หรือภาษา เป็นต้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำแผนงาน โครงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และเร่งรัดระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชัดเจน ในการสนับสนุนการศึกษาของเด็กก่อนประถมศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น

แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536 สอดคล้องกับนโยบายที่จะส่งเสริมการศึกษาทุกรูปแบบ ให้ทั่วถึงทุกตำบลทั่วประเทศ มุ่งเน้นการอบรม ดูแล และพัฒนาความพร้อมทุกด้านเพื่อการเรียนรู้ชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) กำหนดเป้าหมายและแนวดำเนินการจัดอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ของ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา ดังนี้

1. เปิดชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงความพร้อมทั้งอาคารสถานที่ บุคลากร และจะต้องตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลอยู่แล้ว ไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร

2. โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กอยู่ก่อนแล้ว ให้คงชั้นเด็กเล็กไว้และเปิดชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรับเด็กที่มีอายุ 4 ปีเต็มขึ้นไปและปรับชั้นเด็กเล็กเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปีการศึกษาต่อไป
  3. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 4 ปีเต็ม โดยนับถึงวันเปิดเรียนภาคต้น (1 พฤษภาคม)
  4. จำนวนนักเรียนในห้องเรียนหนึ่ง ๆ ควรมีจำนวน 20 – 30 คน หากสูงหรือต่ำกว่านี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
  5. การจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ควรคำนึงถึงผู้มีความรู้ทางอนุบาลศึกษา หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
  6. ครูอนุบาล ควรคำนึงถึงผู้มีความรู้ทางอนุบาลศึกษา หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
  7. ทะเบียนนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยทะเบียนนักเรียน และให้โรงเรียนจัดให้มีเอกสาร หลักฐาน เกี่ยวกับบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น สมุดประจำตัวนักเรียน บัตรสุขภาพ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
  8. ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ใช้ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของจังหวัด ทำหน้าที่พัฒนาบุคลากร และงานวิชาการเพื่อให้โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  9. การวัดและประเมินความพร้อม ให้ใช้คู่มือการวัดและประเมินความพร้อมในการเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวดำเนินการ ทั้งนี้อาจปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้
  10. โรงเรียนใดมีความประสงค์จะเปิดชั้นอนุบาลนอกเหนือจากแนวดำเนินงานในข้อ 1 ให้นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทราบ
- หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดปรัชญาการจัด การศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของ

สังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับอนุบาล

รัฐบาลให้ความสำคัญ และให้ความสนใจต่อการศึกษาระดับอนุบาลหรือระดับปฐมวัยและได้ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามาแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของหน่วยงานที่จัด ซึ่งจัดเป็น 2 ประเภท คือ

1. ศูนย์เด็ก
2. โรงเรียนอนุบาล

ศูนย์เด็ก

ศูนย์เด็กเป็นสถานที่รับอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งศูนย์เด็กเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปทั้งในเมือง อำเภอ ตำบล อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล และองค์การเอกชน จุดประสงค์ของการตั้งศูนย์ก็เพื่อ การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำ ดังนั้น จุดประสงค์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงมีความมุ่งหมายแตกต่างกันไปตามหน้าที่ของหน่วยงานที่จัดศูนย์ซึ่งมีศูนย์เด็กของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้จัดตั้งมีดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาชุมชนจัดตั้งขึ้นทั่วไปในจังหวัดต่างๆ รับเด็กหญิงและชาย อายุ 3.5-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และช่วยพ่อแม่ที่ออกไปทำงานนอกบ้าน ศูนย์เหล่านี้จัดขึ้นโดยชุมชนในท้องถิ่น มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินงาน มีผู้ดูแลเป็นผู้ปฏิบัติงาน
2. ศูนย์โภชนาการของกรมอนามัย จัดตั้งในบางจังหวัดรับเด็กหญิงและชาย อายุ 2-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูให้เด็กเจริญเติบโตตามหลักโภชนาการ เจ้าหน้าที่ของกรมอนามัยเป็นผู้ดำเนินงาน ที่เลี้ยงเป็นผู้ปฏิบัติงาน
3. ศูนย์เด็กในความรับผิดชอบของกรมประชาสัมพันธ์ จัดตั้งมากในเมืองหลวงและเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม ศูนย์เหล่านี้เป็นของเอกชนจัดดำเนินงาน รับเด็กหญิงและชาย อายุ 2-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูแทนบิดามารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน มีที่เลี้ยงเป็นผู้ปฏิบัติงาน

4. ศูนย์เด็กเทศบาล รับเด็กหญิง และชาย อายุ 3-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อยู่ในความดูแลของเทศบาลมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ปฏิบัติงาน

5. ศูนย์เด็กของศูนย์สาธารณสุข อยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร รับเด็กอายุ 2-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูให้ถูกหลักอนามัยและช่วยเหลือบิดา มารดาที่ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน จัดขึ้นเฉพาะบางพื้นที่ มีพี่เลี้ยงเป็นผู้ปฏิบัติงาน

6. ศูนย์เด็กขององค์กร หมายถึง สมาคม บริษัท มูลนิธิ อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรนั้นๆ เพื่อเผยแพร่ผลงานขององค์กรและสงเคราะห์เด็กของสมาชิก มีคณะกรรมการขององค์กรเป็นผู้ดำเนินงาน มีผู้ดูแลเป็นผู้ปฏิบัติงาน

7. ศูนย์เด็กในความรับผิดชอบของกรมศาสนา ศูนย์เด็กเหล่านี้วัดเป็นผู้จัดตั้ง รับเด็กชายและหญิง อายุ 3-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูกลมเกลียวกันสัปดาห์เพื่อช่วยเหลือบิดา มารดาที่ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน มีเจ้าอาวาสเป็นผู้ดำเนินงาน และกรมการศาสนาช่วยเหลืองบประมาณเพียงเล็กน้อย

โรงเรียนอนุบาล

สถานอบรมเลี้ยงดูเด็กชายหญิงอายุ 3-6 ขวบ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อม และเป็นสถานที่อบรมแทนพ่อแม่ในตอนกลางวัน และช่วยเหลือแม่ที่มีบุตรหลายคนหรือต้องออกไปทำงานในตอนกลางวัน การส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเศรษฐกิจของครอบครัวที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้ให้มากขึ้น โรงเรียนอนุบาลแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. โรงเรียนอนุบาลของรัฐอยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และการดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละสังกัด รับเด็กอายุ 3-6 ขวบ เพื่ออบรมเลี้ยงดูให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อเตรียมเรียนชั้นที่สูงขึ้นไป

2. โรงเรียนอนุบาลเอกชน คือ สถานอบรมเลี้ยงดูเด็กชายหญิงอายุ 3-6 ขวบ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะศึกษาในชั้นต่อไปโดยมีเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบและอยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

การดำเนินงานการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลนั้นควรเป็นการร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในโรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขในทุกขอบข่ายของงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานในโรงเรียนนั้น ประกอบด้วย การดำเนินงานด้านปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการและการบริหาร ด้านกิจการนักเรียน และด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การดำเนินงานในแต่ละด้านต้องมีความสอดคล้องรองรับกันด้วยดี

ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนอนุบาลเอกชน

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการกำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ที่ต้องการความรักและความอบอุ่นรวมทั้งความเข้าใจและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในการปฏิบัติ และในการทำกิจวัตรประจำวัน ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

การดำเนินงานโรงเรียนอนุบาลจะจัดในลักษณะใดขึ้นอยู่กับปรัชญาทางการศึกษา ที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดโครงสร้างขึ้น ปรัชญาทางการศึกษานี้จะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อ และการถูกฝึกอบรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาเคยได้รับมา ปรัชญาจะเป็นเสมือนกุญแจที่นำไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัย

เมื่อมีการวางแผนจัดทำโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย เนื้อหาของหลักสูตรและหลักการสอนจะสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับหลักสำคัญ 3 ประการด้วยกัน ดังนี้ (กองการวิจัยการศึกษา, 2532)

1. สมมุติฐานเกี่ยวกับเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร เด็กจะเรียนรู้ได้อย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วุฒิภาวะและการมีปฏิสัมพันธ์

ในเรื่องสภาพแวดล้อมนั้นการเรียนรู้ของเด็กจะขึ้นอยู่กับผู้ให้แรงจูงใจในรูปของคำชมเชย ยิ้มแย้มแจ่มใส ฯลฯ ผู้ที่ตัดสินใจว่าเด็กควรจะเรียนรู้อะไรบ้างนั้น คือผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้วางแผนการเรียน เนื้อหาที่จะสอน

ในเรื่องวุฒิภาวะมีการตั้งสมมุติฐานถึงแรงขับภายในที่นำไปสู่การเกิดของระบบสติปัญญาอารมณ์ จิตใจ สังคม ในทางกลับกันก็พิจารณาถึงความพร้อมของเด็ก การเรียนรู้ที่จะช่วยให้เด็กพร้อมที่จะเรียน เด็กจะสามารถเลือกจากกิจกรรมหลายอย่างที่จัดให้

ในเรื่องปฏิสัมพันธ์ ได้มีการตั้งสมมุติฐานว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่เด็กมีโอกาสมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งวัตถุและคนอย่างเหมาะสมโดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม การรู้จักสอดแทรกในเวลาที่เหมาะสม ใช้คำถามที่เหมาะสมในการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในแต่ละสถานการณ์

2. ความคิดเห็นของผู้ดำเนินงาน โรงเรียนอนุบาลและพ่อแม่ ปรัชญาของโปรแกรม ได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่และผู้วางโปรแกรมผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มักจะกล่าวว่าตนเห็นคุณค่าของการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างไรก็ตามเมื่อมีการวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา และโปรแกรมแล้วจะพบว่า สติปัญญาเป็นสิ่งแรกที่คนเห็นคุณค่ามากกว่าอารมณ์ จิตใจ สังคม

3. ความเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาพื้นฐานบางประการ ถึงแม้ในข้อนี้จะไม่ได้อธิบายไว้ในปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยแต่ก็สามารถมองเห็นเป็นนัยจากตัวปรัชญานั้นได้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งให้เด็กประสบผลสำเร็จในการเล่าเรียนในโรงเรียน ก็จะเน้นการสอนเนื้อหาเพื่อเตรียมเด็กที่จะเรียนในขั้นต่อไป และความสำเร็จทางการเรียนนั้นก็จะถูกประเมินเข้ากับเกณฑ์มาตรฐานหรือเกรดของระดับขั้นต่อไป แต่ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพัฒนาเด็กให้เป็นผู้เรียนที่มีความเป็นตัวของตัวเองมีทักษะกระบวนการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาที่มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหา การเล่าเรียนในโรงเรียนจะไม่ถูกมองว่าเป็นการเตรียมเด็กเพื่อเรียนในขั้นต่อไป ความสำเร็จของเด็กจะไม่มีนำไปเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานหรือเกรด แต่จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการกับสิ่งต่างๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนั้น

หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ขอบข่ายงานหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

งานหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เป็นงานที่จะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลบรรลุจุดหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532) ได้กำหนดขอบข่ายการดำเนินงาน ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานเป็นงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรและอบรมครูให้เข้าใจหลักสูตรและวิธีใช้

จัดหาหลักสูตรตลอดจนเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร และจัดให้พอเพียงสำหรับการใช้ ตลอดจนการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตรและการสอน ควรมีการสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ครูได้มีการปรับปรุง พัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมอยู่เสมอ

2. งานการจัดประสบการณ์ งานนี้เป็นการดำเนินการเพื่อให้การจัดประสบการณ์ ในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่ง ได้แก่ การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การกำหนดชั้นเรียน การจัดครูเข้าชั้น การปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์ให้มี ประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนจัดให้มีการอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์กับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ เกี่ยวกับเทคนิค การจัดประสบการณ์แบบใหม่ ๆ

3. งานสื่อการเรียนการสอน งานนี้เกี่ยวข้องกับการจัดหาอุปกรณ์การเรียน การสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกิจกรรม ตลอดจนส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอน ให้ตรงกับ กิจกรรม รวมทั้งจัดหาวัสดุต่าง ๆ สำหรับให้ครูได้นำไปใช้ผลิตสื่ออย่างเพียงพอ การจัดสื่อการเรียนอย่างมีระบบ เช่น จัดบริการสื่อการสอนโดยมีห้องสื่อหรือผู้รับผิดชอบ จัดให้มีทะเบียนสื่อ ทั้งนี้โดยเน้นให้ผู้ผู้ใช้ได้รับความสะดวก ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. งานวัดผลและประเมินผล งานนี้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ ประเมินผลและส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการประเมินผลอย่างถูกต้องจัดให้มีการวัดและ ประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือและการวัดผลให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคอยดูแลควบคุมการดำเนินการวัดผลและการประเมินผลเป็นระยะๆ รวมทั้ง การตรวจสอบการจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวเด็กให้ถูกต้องเรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ

5. งานห้องสมุด งานนี้เกี่ยวข้องกับ การจัดทำและจัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับ ค้นคว้า หาความรู้ เพื่อให้ครูได้รับความรู้ทางวิชาการที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งจะนำมาสู่การ สนับสนุนกิจกรรมการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังอาจมีวิดิทัศน์ที่ เกี่ยวกับการศึกษา นิทานสำหรับเด็ก เทปเพลงสำหรับครูและจัดเกมฝึกเชาวน์สำหรับเด็กวัยต่าง ๆ ให้ได้เข้าไปเล่นด้วย

6. งานนิเทศการศึกษา งานนี้ครอบคลุมถึงการช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้ การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเป็น ไปอย่างสอดคล้องกับหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้ วิธีการนิเทศได้หลายวิธี แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน งานนี้ เกี่ยวข้องกับการวางแผน ปฏิบัติงานวิชาการล่วงหน้าอย่างมีขั้นตอนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงาน กำหนดหน้าที่และขอบเขตในการปฏิบัติงาน และประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

8. งานส่งเสริมการจัดประสบการณ์ งานนี้ได้แก่ กิจกรรมที่ผู้บริหารและครูจัดให้ มีขึ้นเพื่อสนับสนุนให้การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นรวมทั้งการส่งเสริมให้ ครูมีความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ งานนี้ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรในรูปของการจัด ประชุมให้ครูได้มาพบปะเพื่อหาแนวทางและข้อตกลงในการทำงานร่วมกันและช่วยกันพัฒนาความ รู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและขณะเดียวกันจะได้นำความรู้ใหม่ๆ มาสู่ครู เพื่อนำไปใช้ พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธราช ๒๕๔๐

หลักสูตรเน้นในเรื่องการพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่าง ระหว่างบุคคล บริบททางสังคม การพัฒนาเด็กแบบองค์รวม และการทำงานประสานกันระหว่าง บ้านกับโรงเรียน ซึ่งหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดเนื้อหาและแนวคิด เรื่อง ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของเรา บุคคลต่างๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัว การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การคมนาคม และสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา ส่วนประสบการณ์สำคัญคือ การสื่อความ คิดที่เป็นการกระทำ การใช้ภาษา การเรียนรู้ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนก การ เปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ และเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ , 2540)

สำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน จะยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นหลัก และใช้แนวทางการจัดประสบการณ์ซึ่งจัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน และเพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุเป้าหมาย จึงได้เสนอกิจกรรมประจำวันไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2536)

- 07.00 – 08.00 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกคำพูดเด็ก
- 08.00 – 08.30 น. เข้าแถวเคารพธงชาติและสวดมนต์
- 08.30 – 08.50 น. สำนวณการมาโรงเรียน สนทนา และตรวจสุขภาพ
- 08.50 – 09. 10 น. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 09.10 – 10.00 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
- 10.00 – 10.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง

- 10.10 – 10.30 น. กิจกรรมเสริมประสบการณ์
- 10.30 - 11.00 น. กิจกรรมกลางแจ้ง
- 11.00 – 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 12.00 – 14.00 น. นอนพักผ่อน
- 14.00 – 14.20 น. เก็บที่นอน ไปห้องน้ำ ล้างหน้า
- 14.20 – 14.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.40 – 15.00 น. เกมการศึกษา

บุคลากร

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรใด องค์กรหนึ่ง นับตั้งแต่การสรรหาคนเข้าทำงาน การคัดเลือกคน การบรรจุแต่งตั้ง การโอน การย้าย การฝึกอบรม การพิจารณาความคิดความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การขึ้นเงินเดือน การดูแลผู้อยู่ในบังคับบัญชา การดำเนินงานทางวินัย การพ้นจากงาน และการจ่ายบำเหน็จหรือบำนาญเมื่อออกจากงาน

ขอบข่ายการดำเนินงานบุคลากรประกอบด้วย

1. กำหนดความต้องการด้านบุคลากร เป็นกิจกรรมขั้นแรกของการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม คือ

1.1 การวิเคราะห์งาน เป็นกระบวนการขั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้สามารถกำหนดความต้องการอัตรากำลังทั้งด้านปริมาณและคุณภาพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 การวางแผนกำลังคน เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบประเภทและจำนวนของตำแหน่งงานและบุคคลที่ต้องการ รวมทั้งโครงสร้างของค่าตอบแทนเพื่อจัดเป็นแผนกำลังคนของสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การเริ่มต้นเพื่อหาคนมาบรรจุ

2. การตอบสนองความต้องการด้านบุคลากร เมื่อกำหนดความต้องการของบุคลากรเป็นกรอบอัตรากำลังไว้แล้ว การบริหารงานบุคคลต้องทำหน้าที่หาคนที่มีความรู้ความสามารถเข้าทำงาน ซึ่งมีกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

2.1 การสรรหาบุคลากร เป็นขั้นตอนของการหาคนที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับตำแหน่ง และพร้อมที่จะทำงานให้เข้ามาสมัครงานในตำแหน่งต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2.2 การคัดเลือกบุคลากร เป็นขั้นตอนของการกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวัดความรู้ความสามารถ ความประพฤติ และคุณลักษณะเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่ง

2.3 การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนของการมอบหมายงานให้บุคลากรตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความประพฤติและประวัติการทำงาน นอกจากนี้ควรจะต้องมีการประชุมพิเศษเพื่อให้ข้อมูลและแนวปฏิบัติที่บุคลากรใหม่ควรรู้

3. การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร เป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลา ขณะที่บุคลากรปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรมคือ

3.1 การประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นกลไกในการติดตาม กำกับ และดูแลเพื่อให้แน่ใจในประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีอยู่รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง

3.2 การพัฒนาบุคลากร เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ ทักษะ และความสามารถให้กับบุคลากรซึ่งอาจทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3.3 การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นการจذبบริการและการสงเคราะห์ต่าง ๆ ให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดแรงจูงใจและกำลังใจที่ดีอันจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยตรง

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

นักการศึกษาปฐมวัยทั้งหลายต่างมีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่า สภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งความเชื่อเช่นนี้มีใจเรื่องใหม่ ดังเช่น ความเชื่อของรูสโซ (Rousseau) ที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ในป่า หรือในท้องทุ่งสามารถจะก่อการศึกษาให้เกิดแก่เด็กได้ หรือความเชื่อของเฟรอเบล (Froebel) ที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เด็กได้เกิดการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532) ได้กำหนดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาล แบ่งออกเป็นดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ พื้นที่ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งความสะดวกและประโยชน์ของสิ่งเหล่านี้
2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ ได้แก่ มวลประสบการณ์ กิจกรรม ช่วงเวลาและกิจวัตรประจำวันที่ได้กำหนดขึ้น

3. สภาพแวดล้อมด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่ จำนวนเด็ก อัตราส่วนของครูกับเด็ก กลุ่มอายุของเด็ก บุคลิกภาพของครู และลักษณะของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล ภายในสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

1. การสร้างความรู้สึที่ดีต่อการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนกับบุคคลทุกฝ่ายในสถานศึกษา ทั้งนี้โดยเริ่มจากผู้บริหารเองจะต้องเชื่อมั่นและเข้าใจในแนวทางการพัฒนาเด็ก โดยการพัฒนาครอบครัวและชุมชน ทั้งต้องยอมรับและเข้าใจว่าสถานศึกษากับชุมชนนั้นมีความเกี่ยวข้องกันในหน้าที่ที่เป็นสถาบันในสังคมที่จะทำหน้าที่ในการหล่อหลอมสรรค์สร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ เมื่อผู้บริหารมีความเข้าใจดังกล่าวแล้วควร ได้พัฒนาความรู้สึดังกล่าวให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายให้เข้าใจตรงกัน โดยผู้บริหารจะเป็นทั้งแบบอย่างและสนับสนุนให้บุคลากรได้เห็นความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

2. การกำหนดนโยบายการสร้างความสัมพันธ์ไว้ให้ชัดเจน และมีการจัดวางแผนงานและโครงการด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ในแผนงานของสถานศึกษา ทั้งนี้โดยกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการไว้อย่างชัดเจน

3. การนำสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่มาพิจารณา ดำเนินการแก้ไขและตอบสนองความต้องการ โดยใช้วิธีการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งจะเป็วิธีหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

4. ผู้บริหารต้องพิจารณาสภาพปัจจุบันของชุมชน ที่มีผลกระทบต่องานพัฒนาเด็กปฐมวัยในวงกว้าง และควรมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการที่จะพัฒนาสภาพเหล่านั้นให้ดีขึ้นได้

5. การที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนนั้น การประชาสัมพันธ์จะเป็นวิธีการที่ทำให้ชุมชนเข้าใจสถานศึกษาได้ดีขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดระบบและองค์กรประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาให้มีคุณภาพทันต่อเหตุการณ์ และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการเข้าสู่ชุมชนและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาสู่สถานศึกษา

6. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน มีการติดต่อกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ให้การต้อนรับอย่างเต็มใจเมื่อชุมชนเข้ามาสู่สถานศึกษา และให้ความร่วมมือต่อการสนองความต้องการของชุมชน

7. นอกจากการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยตรงแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับความสัมพันธ์หน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ในชุมชนเพราะล้วนแต่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กทั้งสิ้น ในทางตรงและทางอ้อม

8. ผู้บริหารจะต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้ที่ริเริ่มกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนด้วย การสร้างความสัมพันธ์นั้นมิใช่มีเป้าหมายเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเท่านั้นแต่ควรจะมีเป้าหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนอีกด้วย

9. ผู้บริหารจะมีบทบาทในการชี้แนะบทบาทของชุมชน ให้ความสำคัญของตนเองในการที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ ค่านิยมประเพณีในท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นต่อไป โดยการนำชุมชนเข้ามาให้ความรู้และนำเด็กออกไปสู่สิ่งแวดล้อมในชุมชน

10. ในแนวทางของการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับนั้น ชุมชนจะเข้ามามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรด้วยเพื่อให้ได้หลักสูตรของท้องถิ่น ดังนั้นในสถานศึกษาปฐมวัยผู้บริหารจึงควรจะนำชุมชนมาสู่การพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน และไปในทิศทางที่พึงประสงค์

การจัดการและการบริหาร

การจัดการและการบริหารเป็นภาระกิจที่สำคัญที่จะส่งผลให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือที่วางไว้ซึ่งงานการจัดการและการบริหารจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานหรือคอยสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น ดังมีขอบข่ายงาน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2532)

1. งานเกี่ยวกับการจัดการ โรงเรียน งานนี้ประกอบด้วยการจัดการ โรงเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น ทะเบียนต่าง ๆ และการจัดการเกี่ยวกับการทำงาน และเพิ่มเอกสาร เช่น ปฏิทินดำเนินงาน และเอกสารรายงานต่าง ๆ

2. งานเกี่ยวกับกิจการนักเรียน งานนี้เกี่ยวกับการบริการข่าวสาร เวลามาเรียน รายงานถึงผู้ปกครอง และระเบียบวินัยต่าง ๆ

3. งานเกี่ยวกับบุคลากร งานนี้เป็นการรวบรวมจัดทำหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับครู คนงาน และภารโรง

4. งานเกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียน และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่โรงเรียนควรรวบรวมและจัดหา กำหนดวิธีการในการแจกจ่ายหรือหีบขี้ม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่จะนำไปใช้

5. งานเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน งานนี้เป็นงานที่ทางโรงเรียนควรรวบรวมดูแลรักษาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อสะดวกในการนำออกใช้เมื่อจำเป็น หรือถึงกำหนดจัดกิจกรรมนั้น ๆ

6. งานเกี่ยวกับธุรการทั่วไป งานนี้ได้แก่ งานสารบรรณ งานงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุ และทรัพย์สินต่าง ๆ ของโรงเรียน

7. งานเกี่ยวกับการบำรุงรักษาประสิทธิผลของโรงเรียน งานนี้ได้แก่ การเผยแพร่ข่าวสารและการจัดรวบรวมเอกสารหลักฐานทางราชการที่โรงเรียนต้องใช้อยู่เป็นประจำให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะดวกในการนำไปใช้

สรุปได้ว่างานการจัดการและการบริหาร เป็นงานหลักที่สำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านอื่นของโรงเรียนให้ดำเนินงานได้อย่างราบรื่น หากโรงเรียนสามารถจัดระบบการจัดการและการบริหารเป็นอย่างดี กลไกต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดบริการนักเรียน ตลอดจนการพัฒนางานด้านอื่นๆ ก็จะสามารถดำเนินไปตามระบบ สามารถลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ประหยัดเวลาและทรัพยากรอื่นได้เป็นอย่างดี

กิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกิดจากการให้ความร่วมมือประสานงานของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน งานกิจการนักเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ และปฏิบัติงานด้วยความรู้ ความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี

งานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบร่วมกับบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ในสถานศึกษา งานกิจการนักเรียนมุ่งหมายที่จะพัฒนาตัวเด็กให้เจริญเติบโตและเจริญงอกงามครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2539) ได้กำหนดขอบข่ายการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. การจัดบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน ที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการ

2. จัดการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง สม่ำเสมอ และเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนและชุมชน
3. การบริการแนะแนวให้เด็กและผู้ปกครอง เหมาะสมสอดคล้องกับระดับการศึกษา
4. จัดสวัสดิการให้ความช่วยเหลือตามสภาพของโรงเรียนอย่างเหมาะสม
5. การจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร สอดคล้องกับการเรียนการสอน และมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับนี้ควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างมีชีวิตชีวาให้ได้รับประสบการณ์หลากหลายจากการทำงานกิจกรรมและการเล่น โดยให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะนำผลมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมและการเล่นให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) ได้เสนอการประเมินพัฒนาการเด็กระดับอนุบาลไว้ สรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะต้องถูกบันทึกและรวบรวมไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เด็ก ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน และเป็นข้อมูลสำหรับแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ
2. การประเมินพัฒนาการเด็กโดยวิธีสังเกตนั้น สามารถทำได้ในสองสถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่เป็นกิจวัตรประจำวันในขณะที่เด็กเล่นหรือทำงานพูดคุยสนทนากับเพื่อน และครูอาจจะสังเกตเด็กทั้งกลุ่มหรือรายบุคคล หรือจัดสถานการณ์ให้เด็ก ทำให้ดูหรือพูดคุยซักถามเด็กทีละคน
3. การประเมินพัฒนาการเด็กจะต้องประเมินทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาไม่ควรสนใจเฉพาะพัฒนาการด้านใดด้านเดียวเพราะพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์กันและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการไม่เท่ากัน บางคนเร็ว บางคนช้า ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและช่วยเสริมประสบการณ์ให้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดการประเมินพัฒนาการของเด็กระดับอนุบาลไว้ดังนี้

การประเมินพัฒนาการ คือการนำข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการมาสรุปเพื่อตัดสินใจจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านซึ่งการประเมินพัฒนาการนั้นต้องดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นด้วยกัน คือ

1. ขั้นศึกษาพฤติกรรมเด็ก โดยการสังเกตพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยการสนทนา การสะสมผลงาน หรือการทดสอบด้วยวาจา
2. ขั้นบันทึกและสรุปพฤติกรรมเด็ก โดยครูจดบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต การสนทนาหรือดูจากผลงานของเด็กตามความเป็นจริงที่ปรากฏโดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไป หลังจากที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเด็กนานพอสมควร แล้วสรุปความสามารถของเด็กแต่ละด้านและนำไปเทียบกับแบบประเมินพัฒนาการ
3. ขั้นบันทึกแบบประเมินพัฒนาการ แบบประเมินพัฒนาการ คือ เครื่องมือ ซึ่งรวบรวมพฤติกรรมที่เด็กแต่ละวัยทำได้ เรียงตามลำดับจากง่ายไปหายาก และการบันทึกจะบันทึกเฉพาะพฤติกรรมที่ได้ศึกษาจนแน่ใจว่าเด็กมีความสามารถในพฤติกรรมนั้นอย่างแท้จริง
4. ขั้นพิจารณาจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ผลจากการประเมินช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) ได้เสนอแนะการวัดและการประเมินพัฒนาการเด็กไว้ในการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

การประเมินเด็กระดับอนุบาลสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. การสังเกตขณะเด็กทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มโดยสม่ำเสมอเพื่อที่จะได้ทราบพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กซึ่งจะเป็นข้อมูลในการเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กต่อไป
2. การสนทนา ทำให้ทราบพัฒนาการต่างๆ โดยเฉพาะด้านภาษาและความคิดของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจเด็ก และเป็นข้อมูลในการหาทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็ก
3. การสัมภาษณ์หรือการทดสอบปากเปล่า ทำให้ครูทราบถึงพัฒนาการภาษา การพูดที่บกพร่อง เช่น คำควบกล้ำ การพูดไม่ชัด นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงพัฒนาการทางสติปัญญา ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการคิดของเด็กแต่ละคน

4. การแสดงผลงาน โดยเก็บเป็นระยะ ๆ และเรียงตามลำดับวันที่ทำ จะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

5. การใช้แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ เป็นการบันทึกคะแนนอย่างเป็นทางการเพื่อช่วยให้ครูทราบถึงข้อมูลที่ต้องการ

การใช้วิธีประเมินแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ควรใช้วิธีการสังเกต สทนทนาและตรวจผลงานให้มากที่สุด ข้อทดสอบควรใช้น้อยที่สุด จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรของตนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก การประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

คำว่า “คุณภาพ” เป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม ซึ่งมีคำที่เกี่ยวข้อง คือ การตรวจสอบ การควบคุมมาตรฐาน หรือข้อกำหนดและความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้นคุณภาพ ที่ได้รวบรวมจากนักวิชาการไว้ดังนี้

คุณภาพ คือ ความเหมาะสมสำหรับการใช้ (Willborn, 1995)

คุณภาพ คือ คุณลักษณะและลักษณะนิสัยทั้งหมดของสินค้า บริการ หรือกระบวนการ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการที่กำหนดโดยลูกค้า (The British Standard, 1995 อ้างถึงใน ชัยรินทร์ ชวนวัน, 2544)

คุณภาพ คือ ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดี ความงาม และความจริง (Sallis, 1998 อ้างถึงใน วารินทร์ สิ้นสูงสุด, 2542)

ชัยรินทร์ ชวนวัน (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพ หมายถึง การทำได้ตามข้อกำหนดและมาตรฐาน คือ ข้อกำหนด มาตรฐาน ผลการปฏิบัติงาน และมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ หรือการใช้ของลูกค้า

การประกันคุณภาพ คือ กิจกรรมทั้งหมดที่ได้วางแผนและจัดอย่างเป็นระบบจะถูกนำมาประยุกต์ใช้ภายในระบบคุณภาพและแสดงเพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างเพียงพอว่าผลผลิตหรือการบริหารจะเป็นไปตามข้อกำหนดของคุณภาพ (Scoffield, 1998 อ้างถึงใน วารินทร์ สิ้นสูงสุด, 2542)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า

สถานศึกษามีแนวทางการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการนโยบาย จุดเน้นของแผนการศึกษาของชาติและสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนทุกคน

การประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบการบริหารคุณภาพที่สร้างความมั่นใจความพึงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งทำให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ใดก็ได้โดยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา

สังคมโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา คนที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีความสุขจะต้องเป็นคนที่สามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาตนเองได้ ความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในเบื้องต้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาสถานศึกษาก่อนอื่นทั้งนี้เพราะสถานศึกษาเป็นสถานที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาตนเองของสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน อย่างไรก็ตามในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสถานศึกษาควรมีกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การประกันคุณภาพในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถทำให้เด็กไทยเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพพร้อมที่จะช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีอยู่ในสังคมโลกต่อไป (กษมา วรวรรณ ณ อุทยาน , 2541)

ทิศทางและเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระแสดความต้องการการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ก่อให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเป็นฉบับแรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 นั้น ซึ่งมีทิศทางเพื่อให้สถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานของชาติอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านสูง ได้มาตรฐาน และได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ และผู้ปกครอง ครู ชุมชนและหน่วยงานที่จัดการศึกษาในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาร่วมกัน และจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษาตามมาตรา 9 (3) และมาตรา 47 ได้กำหนดเป้าหมายและมาตรการของการดำเนินงานไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา, 2544)

1. เป้าหมาย

1.1 ในทุกปีให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในและรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเปิดเผยต่อสาธารณชน (มาตรา 48)

1.2 ภายใน 6 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ใช้บังคับ ให้กระทรวงจัดให้มีการประเมินผลภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่ง (มาตรา 72 วรรค 3) ภายในวันที่ 19 สิงหาคม 2548

1.3 ในทุก 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (มาตรา 49 วรรค 2)

2. มาตรการ

2.1 ศึกษาจัดทำเกณฑ์และมาตรฐาน กำหนดคุณภาพการศึกษา

2.2 ศึกษา จัดทำระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47)

2.3 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก (มาตรา 47)

2.4 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกแห่ง (มาตรา 48)

2.5 จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (มาตรา 48 วรรค 1)

2.6 จัดการฝึกอบรมและกำกับทดลองระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้หน่วยงานสถานศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.7 ชี้แจงให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง (มาตรา 50)

2.8 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป (มาตรา 51)

จากเป้าหมายและมาตรการดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีรูปแบบของการประกันคุณภาพอยู่ 2 ลักษณะคือ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา และการประกันคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก การดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นแผนงานหลักในการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 แผนงานที่ 11 คือแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้จัดตั้งสถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยมีคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 22 คน

แนวโน้มความเคลื่อนไหวการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ได้มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาหลายแห่งได้นำเทคนิควิธีการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานในหลากหลายวิธีการ ซึ่งเทคนิคเหล่านี้ต่างก็จะนำมาซึ่งระบบการประกันคุณภาพสู่มาตรฐาน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกคน คือ

1.1 การบริหารคุณภาพโดยใช้มาตรฐาน (Standard-Based Quality Management) ที่นิยมกันคือ ISO 9000

1.2 การบริหารคุณภาพแบบให้คนเป็นศูนย์กลาง (People-Centered Quality Management) เทคนิคที่นิยมนำมาใช้ได้แก่การบริหารแบบทั้งองค์กร หรือ TQM (Total Quality Management)

1.3 การบริหารแบบวงจรมะเร็ง (Deming Cycle) หรือวงจรมะเร็ง PDCA เป็นเทคนิคการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นเรื่อยๆ

2. การพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะมีส่วนผลักดันให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาก้าวสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คุรุสภา ได้ผลักดันให้มีการกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เช่น

2.1 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 มีทั้งสิ้น 11 เกณฑ์ซึ่งเป็นเกณฑ์ของการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครูเพื่อประกันคุณภาพการทำงานและการเป็นครู

2.2 เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา และเกณฑ์มาตรฐานศึกษานิเทศก์ของคุรุสภาประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 มีทั้งสิ้น 12 เกณฑ์

นอกจากนี้คุรุสภายังได้กำหนดระดับคุณภาพเพื่อพัฒนาบุคลากรผู้มีอาชีพ (Professional) ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน ดังนี้

2.3 ระดับการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของครู อาจารย์ ผู้ “ระดับคุณภาพครู” (National Teacher Qualification = NTQ) โดยกำหนดไว้ 5 ระดับ คือ

- ระดับ 1 ครูปฏิบัติการ
- ระดับ 2 ครูชำนาญการ
- ระดับ 3 ครูเชี่ยวชาญ
- ระดับ 4 ครูเชี่ยวชาญพิเศษ
- ระดับ 5 ครูผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 ระดับการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารผู้ “คุณภาพผู้บริหารการศึกษา” (Educational Manager Qualification = EMQ) โดยกำหนดไว้ 5 ระดับ คือ

- ระดับ 1 ผู้บริหารปฏิบัติการ
- ระดับ 2 ผู้บริหารชำนาญการ

- ระดับ 3 ผู้บริหารเชี่ยวชาญ
- ระดับ 4 ผู้บริหารเชี่ยวชาญพิเศษ
- ระดับ 5 ผู้บริหารทรงคุณวุฒิ

3. การจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 49 ให้มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาโดยมีฐานะเป็นองค์กรมหาชน มีหน้าที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

4. การประกาศใช้ “มาตรฐานการศึกษากลาง” จากการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543 และวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2543 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษากลาง เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อเป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป

การประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการนำแนวนโยบายและหลักการ ไปสู่วิถีปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้มีระบบการประกันประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการตามกรอบ ดังนี้
สถานศึกษา ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 พัฒนาหรือกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
  - 1.2 พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ
  - 1.3 พัฒนาระบบการวัดผล การตรวจ ติดตามคุณภาพ การประเมินผล
2. จัดตั้งและประสานงานองค์กรภายนอกที่จะมาตรวจสอบคุณภาพ
3. จัดตั้งคณะบุคคลในโรงเรียนหรือสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อดำเนินการดังนี้

- 3.1 ศึกษาข้อมูลจากหลักสูตร เพื่อกำหนดมาตรฐานสากล มาตรฐานชาติ มาตรฐานท้องถิ่น
- 3.2 วิเคราะห์โอกาส ปัญหา ความต้องการในชุมชน ศักยภาพ ข้อจำกัดของ โรงเรียน แล้วกำหนดเป็นแผน
4. ผู้บริหารกับคณะครู และการสนับสนุนทางวิชาการจากศึกษานิเทศก์ มีจุดเน้น ใน ธรรมเนียมโรงเรียน โดย
  - 4.1 ครูวางแผนการสอน
  - 4.2 ผู้บริหารสนับสนุน เป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาครู
  - 4.3 พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
  - 4.4 พัฒนาระบบติดตามผลการปฏิบัติงานของครู และระบบการวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
5. การจัดระบบงาน มีจุดเน้น คือ
  - 5.1 ทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน ต้องทราบล่วงหน้าว่าจะมุ่งให้เกิดผลต่อการเรียนรู้ว่าอะไรที่ส่งผลต่อมาตรฐานการศึกษา
  - 5.2 กิจกรรมการเรียนการสอนต้องได้รับการออกแบบ และปรับปรุง เพื่อเร่งให้บังเกิดผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง
  - 5.3 เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบตามกำหนดเวลาของแต่ละเรื่อง จะต้อง มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง เช่น การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน
6. ผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ติดตามผลการปฏิบัติงาน ของครูและผลที่เกิดขึ้น โดยสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาครู และกระบวนการเรียนการสอน
7. องค์กรภายนอก เช่น กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อชี้้นำการพัฒนาและรับรอง มาตรฐานการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นการบริหารคุณภาพ ที่สร้างความมั่นใจพึงพอใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ทำให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ใดก็ได้ โดยหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

1. ระบบการประกันคุณภาพภายใน คือ กระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต้นสังกัดหน่วยงานและรายงานต่อสาธารณชน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป

2. ระบบการประกันคุณภาพภายนอก คือ กระบวนการที่เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินและรับรองคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มีการดำเนินการตามแนวคิดวงจรคุณภาพของ Edward Demming (PDCA) ดังนี้ (จักรินทร์ ชวนวัน, 2544)

- P คือ Plan หมายถึง การวางแผน
- D คือ Do หมายถึง การปฏิบัติตามแผน
- C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพ และติดตามผล
- A คือ Action หมายถึง การปฏิบัติการแก้ไข และการป้องกัน

องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542) กำหนดองค์ประกอบของการประกันคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งมี 7 ปัจจัย แต่ละปัจจัยจะระบุถึง เกณฑ์คุณภาพ และตัวชี้คุณภาพ ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

เกณฑ์คุณภาพ

ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนเหมาะสมและใช้เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงานของโรงเรียนได้

ตัวชี้คุณภาพ

1. ปรัชญามีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ สนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้เรียน
2. เป้าหมายมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้านและสมดุล รวมทั้งเน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ หลักสูตร ประเภทวิชา และสาขาวิชา
3. มีแนวดำเนินงานหรือแผนที่รองรับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
4. บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการการเรียนการสอน (อนุบาล)

เกณฑ์คุณภาพ (1)

จัดประสบการณ์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและสอดคล้องกับหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับหลักสูตร
2. มีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบที่สอดคล้องตามแผนการจัดประสบการณ์

เรียนรู้ของเด็ก

3. มีการวิเคราะห์สภาพเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
4. มีการใช้สื่อเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และเอื้อต่อการ
5. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม
6. มีการนิเทศการจัดกิจกรรม ประสพการณ์อย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์คุณภาพ (2)

ประเมินพัฒนาการทุกด้าน โดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการประเมินพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กได้เหมาะสมกับวัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
2. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการทุกด้านไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

เกณฑ์คุณภาพ (1)

ผู้บริหารเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ

ตัวชี้คุณภาพ

ในการทำงาน

1. มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ
2. ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี

เกณฑ์คุณภาพ (2)

ครูทุกคนมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู

ตัวชี้คุณภาพ

สอน

1. มีวุฒิและความรู้ ความสามารถสอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่
2. ปฏิบัติตนสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู
3. มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเองสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

เกณฑ์คุณภาพ (3)

บุคลากรทุกคนได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย
2. มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงานเพื่อองค์กร (โรงเรียน)

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

เกณฑ์คุณภาพ (1)

จัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ สถานที่ฝึกปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมีการดูแล บำรุงรักษาอย่างเหมาะสม
2. มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือหรือศูนย์วิชาการ พร้อมเอกสาร และตำราเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และเหมาะสม
4. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

เกณฑ์คุณภาพ (2)

จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีระบบการจัดการและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ
2. มีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์คุณภาพ (3)

จัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการใช้จ่ายเงินที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. มีการใช้จ่ายเงินตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีการตรวจสอบและรายงานด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

เกณฑ์คุณภาพ (4)

จัดระบบข้อมูลหรือเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนากการเรียนรู้อ
2. มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศอย่างทั่วถึงและทันต่อความต้องการ
3. มีการสร้างความสัมพันธ์และได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น บ้าน สมาคม ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 5 การจัดการและการบริหาร

เกณฑ์คุณภาพ (1)

มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีโครงสร้างการบริหารชัดเจนเหมาะสมกับขนาด และระดับการศึกษาของโรงเรียน
2. มีคู่มือหรือแนวปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรครบถ้วนทุกฝ่าย มีธรรมเนียมปฏิบัติโรงเรียนหรือแผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างเหมาะสม
3. มีนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี และระบบข้อมูลหรือสารสนเทศ เพื่อการบริหารและการจัดการที่เหมาะสม
4. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เกณฑ์คุณภาพ (2)

สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ
2. เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถเป็นผู้นำ โดยสามารถผลักดันการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีได้

เกณฑ์คุณภาพ (3)

มีระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดขอบข่ายสาระการกำกับ ตรวจสอบและรายงานที่ครอบคลุมเป้าหมาย และจุดเน้นการพัฒนาของโรงเรียนชัดเจน เน้นการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความคุ้มค่า
2. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการตามระบบได้
3. มีการเสนอรายงานการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน

เกณฑ์คุณภาพ (1)

จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกาย และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัดหรือบริการ โภชนาการและสุขาภิบาลที่ถูกต้องลักษณะ และเพียงพอ
2. มีการจัดสันทนาการ และบริการตรวจสุขภาพอย่างทั่วถึง
3. มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน และชุมชน
4. มีการจัดสวัสดิการหรือความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มีความจำเป็น และได้มีโอกาสได้เรียนอย่างเต็มที่
5. มีการจัดบริการแนะแนวทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์คุณภาพ (2)

ดำเนินงานปกครองนักเรียนเป็นระบบ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติสำหรับนักเรียนอย่างชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง

2. มีการดูแล ติดตามความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. มีการใช้ข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียนมาพัฒนางานปกครอง

เกณฑ์คุณภาพ (3)

จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ

2. มีการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน (อนุบาล)

เกณฑ์คุณภาพ (1)

พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กปรากฏเด่นชัดตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์ เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว ว่องไว และมีน้ำหนักร่างกายส่วนสูงเหมาะสมกับวัยหรือเป็นไปตามเกณฑ์

2. มีความร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข แสดงออกทางอารมณ์ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3. รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้เหมาะสม

4. สามารถใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนาและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสมกับวัย

เกณฑ์คุณภาพ (2)

พัฒนาการของเด็กก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีพัฒนาการก้าวหน้าทุกด้านอย่างสมดุลตามวัยในแต่ละปี
2. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542) กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมและแนวดำเนินการดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาหรือจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและแนวดำเนินการดังนี้

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
1. เตรียมข้อมูลหรือทำธรรมนูญโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาของโรงเรียนหรือสำรวจและวิเคราะห์ตามปัจจัยเกณฑ์ ตัวชี้คุณภาพ 2. กำหนดความต้องการ จุดเน้น หรือจุดพัฒนา
2. จัดทำแผนพัฒนาหรือธรรมนูญโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดรูปแบบของแผนพัฒนาหรือธรรมนูญโรงเรียน 2. กำหนดนโยบายหรือวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์หรือมาตรการ สภาพความสำเร็จ ให้สอดคล้องกับความต้องการ จุดเน้น หรือจุดพัฒนา 3. กำหนดแผนงาน โครงการ งาน หรือกิจกรรม 4. กำหนดวิธีหรือแนวการประเมินผลตามแผน

2. การดำเนินงานตามแผนหรือธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและแนวดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
1. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	1. สรุปสาระสำคัญของแผนงานและจัดลำดับโครงการและกิจกรรมเป็นรายปี 2. กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี 3. ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะทำงานตามแผนงานและผู้เกี่ยวข้อง
2. ลงมือปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี	1. ดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมตามแผน 2. อำนวยความสะดวกช่วยเหลือหรือแนะนำ และนิเทศให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผน

3. การติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและแนวดำเนินการดังนี้

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
ติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงการดำเนินงาน	1. สร้างเครื่องมือ กำหนดคุณลักษณะ และแผนสำหรับการติดตามและตรวจสอบ 2. ควบคุม กำกับดูแลและตรวจสอบตามแผนการดำเนินงานของโรงเรียน 3. นำผลที่ได้จากการติดตาม ตรวจสอบ มาประเมินและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อรายงานภายใน 4. นำผลการประเมินมาแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนางานต่อไป

4. การประเมินตนเอง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและแนวดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
1. เตรียมการประเมิน	1. ชี้แจงเหตุผล ความจำเป็นเรื่องการประเมินตนเองให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ 2. กำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมิน 3. กำหนดวัตถุประสงค์และหัวข้อของการประเมิน 4. กำหนดวิธีการ เครื่องมือการประเมิน
2. ดำเนินการประเมิน	1. เก็บข้อมูลตามวิธีการและเครื่องมือที่กำหนด 2. วิเคราะห์หรือประมวลผลข้อมูล 3. สรุปผลการประเมิน
3. รายงานการประเมินตนเอง	1. รายงานผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับแผนพัฒนา โรงเรียนหรือธรรมนูญ โรงเรียน 2. รายงานตามรูปแบบรายงานการประเมินตนเองที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (ถ้าโรงเรียนพร้อม)

ขั้นการรับรองมาตรฐานการศึกษา

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก เพื่อยืนยันความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายว่า โรงเรียนเอกชนได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งในขั้นตอนนี้โรงเรียนมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. การเขียนรายงานการประเมินตนเอง

การเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง เป็นการเขียนเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบสภาพและผลการจัดการศึกษาของ โรงเรียน และใช้เป็นเอกสารประกอบคำขอรับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ดังนั้น จึงควรใช้รูปแบบและแนวการเขียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเสนอแนะไว้

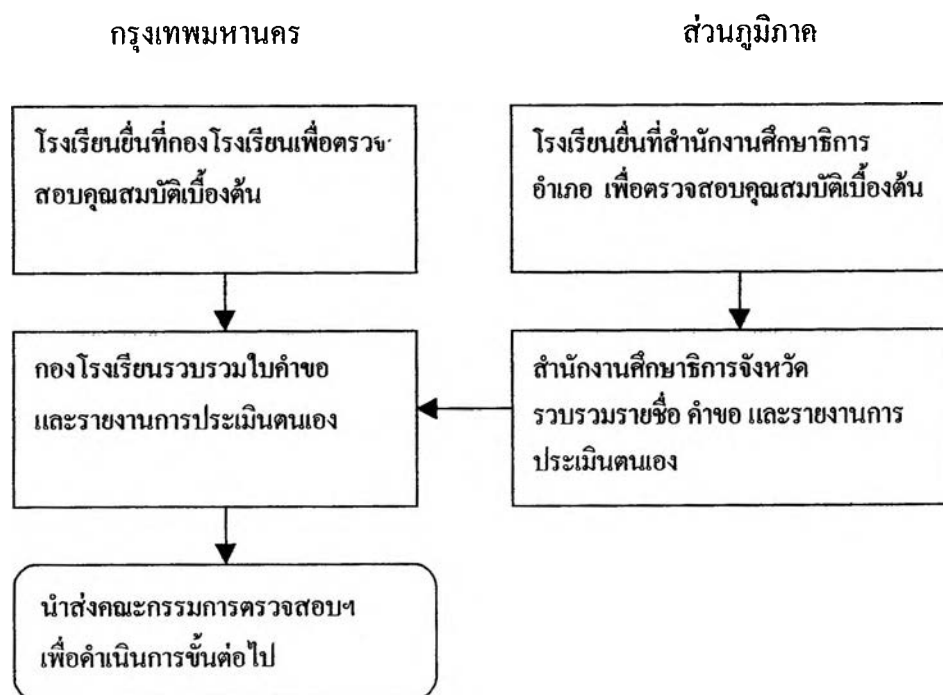
กิจกรรม	แนวดำเนินการ
1. เขียนรายการประเมินตนเองฉบับสมบูรณ์ตามรูปแบบสข. กำหนด	1. ตั้งคณะทำงานรับผิดชอบการเขียนรายงาน 2. พิจารณาร่างรายงานจากชั้นการประเมินตนเอง 3. ทบทวน ตรวจสอบ แก้ไข เติมเต็มให้เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ 4. ผู้บริหาร โรงเรียนให้ความเห็นชอบรายงาน 5. จัดพิมพ์รายงานการประเมินตนเองฉบับสมบูรณ์

2. การยื่นคำขอ

โรงเรียนกรอกแบบคำขอรับการรับรอง ฯ แล้วยื่นพร้อมเอกสารรายงานการประเมินตนเอง จำนวน 4-7 ชุด ตามลักษณะและประเภทโรงเรียน (ถ้าจัดการศึกษาระดับเดียว จัดส่ง 4 ชุด ถ้าจัดมากกว่าหนึ่งระดับให้เพิ่มอีกระดับละหนึ่งชุด)

การจัดส่งคำขอของ โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาค แสดงไว้ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงหน่วยงานรับผิดชอบในการยื่นคำขอรับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

ในการตรวจสอบเชิงพัฒนาคุณภาพโรงเรียนจะครอบคลุม 3 เรื่อง คือ

1. ระดับคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (ปัจจัยที่ 7)
2. คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน โดยพิจารณาจากหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน (ปัจจัยที่ 2) และกิจการนักเรียน (ปัจจัยที่ 6)
3. ประสิทธิภาพของการจัดการและการบริหาร โดยพิจารณาจากปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน (ปัจจัยที่ 1) บุคลากร (ปัจจัยที่ 3) ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน (ปัจจัยที่ 4) และการจัดการ การบริหาร (ปัจจัยที่ 5)

โรงเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ดังนี้

ก่อนการตรวจสอบ

1. แจ้งบุคลากรและนักเรียนให้ทราบเกี่ยวกับการมาดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบฯ
2. เตรียมการประชุมคณะกรรมการ โรงเรียน และคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สำหรับวันแรกของการมาปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ
3. เตรียมหลักฐานหรือเอกสารต่างๆ
4. เตรียมบุคลากรผู้ให้ข้อมูลต่างๆ
5. เตรียมสถานที่ปฏิบัติงานสำหรับคณะกรรมการตรวจสอบ
6. นัดหมายคณะกรรมการ โรงเรียนหรือคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน และบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

เอกสารที่ควรเตรียมไว้ เช่น

1. แผนการประกันคุณภาพการศึกษา หรือ แผนพัฒนาคุณภาพ หรือธรรมนูญโรงเรียน
2. นโยบายและแผนงานต่างๆ ของโรงเรียน (ถ้าไม่ปรากฏอยู่ในเอกสาร ตามข้อ 1)
3. เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรและแผนการเรียนการสอนที่ใช้อยู่จริง
4. เอกสารที่เกี่ยวกับบุคลากร เช่น คู่มือครู ตารางการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัปดาห์ที่จะมีการตรวจสอบคุณภาพโรงเรียน

5. เอกสารที่เกี่ยวกับรายงานต่างๆ เช่น รายงานการตรวจสอบ ประเมินรายงานประจำปี หรือรายงานความก้าวหน้าต่างๆ รายงานผลการประเมินคุณภาพที่จัดทำโดยหน่วยงานนอกโรงเรียน รายงานการประเมินระดับชาติรวมทั้งรายงานการประชุมต่างๆ เช่น การประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการ โรงเรียนและคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศอังกฤษการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษ จัดในรูปแบบของคณะกรรมการตรวจสอบจากภายนอก (Board Of External Examiners) และการใช้ระบบข้าหลวงผู้ตรวจราชการ (Her Majesty Inspectors- HMI) มาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ยังมีได้กำหนดมาตรฐานกลางที่ชัดเจน และได้มีการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูประบบของการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อประเทศอังกฤษได้ประกาศใช้ Education Reform Act ในปี ค.ศ.1988 ทำให้มีการให้ความสนใจเรื่องการค้ากับกระบวนการทางการศึกษา โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่เน้นการวัดประสิทธิภาพของกระบวนการคุณภาพในการเรียนรู้ หรือประสิทธิผลของสถาบันการศึกษาในการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาระบบหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึง คือ Total Quality Management (TQM) โดยในปี ค.ศ. 1992 British Standard Institution (BSI) ได้แนะนำให้ใช้มาตรฐาน BS 5750 หรือ ISO 9000 กับการศึกษา

นอกจากการใช้เกณฑ์มาตรฐาน ประเทศอังกฤษยังเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร และการกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก (Kells อ้างถึงในประจวบ บอกสันเทียะ, 2538) ได้แบ่งกิจกรรม 5 ชั้น ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการ การวางแผน และการกระทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง
2. การประเมินความเหมาะสม เพียงพอของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และการลงมือปฏิบัติ
3. การประเมินความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
4. การรับประกันว่ากลไกการค้ากับดูแลภายในมืออยู่จริง และยังใช้ปฏิบัติ
5. การรายงานต่อสาธารณะ รัฐบาล และผู้รับบริการ

กิจกรรมทั้ง 5 ชั้นนี้ เป็นกิจกรรมของการประกันคุณภาพ 3 ระดับ คือ

1. การควบคุมคุณภาพ (quality control) กิจกรรมชั้นที่ 1-3
2. การประเมินคุณภาพ (quality assessment) กิจกรรมชั้นที่ 3-4
3. การรับรองคุณภาพ (quality assurance) กิจกรรมชั้นที่ 4-5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุตาพร ปานกลืน (2540) ศึกษาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. งานวิชาการ บริหารงานโดยใช้หลักสูตรแกนกลาง และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูเตรียมการสอนตามแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการวัดผลและนำผลไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและนำผลมาพัฒนาการเรียนการสอน

2. งานกิจการนักเรียน มีการจัดบริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ แนะนำการดูแลสุขภาพ ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน และจัดทำข้อมูลนักเรียนที่จบแล้ว

3. งานบุคลากร จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้ครบตามภารกิจ พัฒนาให้มีการเพิ่มพูนความรู้ และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ ดำเนินการเป็นปัจจุบันเกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. งานอาคารสถานที่ มีการวางแผนการจัดสร้าง รื้อถอน การใช้การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม

6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้บริการแก่ชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ประจวบ บอกลั่นเทียะ (2538) ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา มีสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษายู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยไม่พบความแตกต่างในการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละขนาด และมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษายู่ในระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งใน

ภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในรายด้านมีเฉพาะด้านธุรการและการเงินที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกัน

สุวิมล ราชธนบริบาล (2541) สำรวจรูปแบบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้มีการเผยแพร่หลักการและนโยบายเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มีรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา 3 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 ประกอบด้วยระบบกำกับ ระบบสนับสนุน และตรวจสอบ

รูปแบบที่ 2 มีการเน้นการพัฒนาบุคลากรภายในสถาบัน เพื่อเตรียมความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญ

รูปแบบที่ 3 กำหนดกรอบแนวคิดเป็นขั้นตอน แบ่งเป็น 5 ระยะ คือ

1. สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากร
2. จัดตั้งสภาวิชาการเป็นองค์กรหลักที่ดูแลการประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้ง

คณะกรรมการอำนวยการ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและจัดทำข้อเสนอหลักเกณฑ์ ให้คณะวิชาถือเป็นแนวปฏิบัติ

3. การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ออกเยี่ยมชมหน่วยงานเพื่อดูความคืบหน้า
4. ปรับปรุงระบบ
5. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

ด้านความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ต่อวิธีดำเนินการควบคุมคุณภาพ ในหน่วยงานพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อวิธีดำเนินงานด้านหลักสูตรมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติและมีความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบหรือการจับผิดการทำงานของบุคลากรและผู้บริหารในการพัฒนากลไกภายในสถาบัน และแนวปฏิบัติในการนำไปใช้

สยาม สุ่มงาม (2540) ศึกษากระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนนาร่องของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดอบรมบุคลากร คือ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปถ่ายทอด ปัญหาที่พบ คือ การนำความรู้ไปถ่ายทอด ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการผนวกในงานปกติ มีน้อยแห่งที่ใช้การฝึกอบรมพิเศษ ทำให้ได้รับความรู้ไม่ชัดเจน แนวทางแก้ปัญหของจังหวัด ด้านการถ่ายทอดความรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ ดำเนินการนิเทศด้วยการให้คำแนะนำและกระตุ้นการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนนาร่องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียน เป็นการจัดทำเพื่อประกันตนเอง คณะผู้จัดทำยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการจัดธรรมนูญโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เข้าใจและไม่สนใจบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ซึ่งจากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านโรงเรียน สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านกระบวนการบริหารยังไม่ปรากฏผลการดำเนินงานที่เด่นชัด เนื่องจากขาดงบประมาณ

งานวิจัยในต่างประเทศ

แพตทริเซีย (Pattricai, 1996) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติงานการศึกษาในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ในระบบที่มีการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเริ่มจากจังหวัดหนึ่งไปสู่จังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาในฝรั่งเศส ให้ความสำคัญและเชื่อถือการประเมินจากภายนอกโรงเรียน และมีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีการนำระบบการสอบมาตรฐานกลาง ซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งมีการเตรียมการอย่างมีแบบแผน เพื่อนำไปสู่การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกๆ ระดับ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การนำมาตรฐานคุณภาพสู่โรงเรียน เป็นยุทธศาสตร์ที่จะเอื้อให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีการศึกษาเรียนรู้และปรับปรุงแนวทางการบริหาร โรงเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน

รับผิดชอบและมีความภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน การประกันคุณภาพการศึกษานั้นมีความจำเป็น และสำคัญต่อระบบการศึกษาอย่างมาก ซึ่งการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น บุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีการปรับแนวคิด และวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยประสานความร่วมมือกับชุมชน ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่มาตรฐาน มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานต่อไป